

ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA
WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
POZIOM ROZSZERZONY
Zadania 1–20 (50 pkt)

Zasady oceniania:

- za rozwiązanie zadań z arkusza poziomu rozszerzonego można uzyskać maksymalnie 50 punktów (za część testową – 20 punktów, za część z materiałami źródłowymi – 10 punktów, za wypracowanie – 20 punktów),
- model odpowiedzi uwzględnia jej zakres merytoryczny, ale nie jest ścisłym wzorem sformułowania (poza odpowiedziami jednowyrazowymi i do zadań zamkniętych), uznaje się każdą inną pełną i poprawną merytorycznie odpowiedź, przyznając za nią maksymalną liczbę punktów,
- za odpowiedzi do poszczególnych zadań przyznaje się wyłącznie pełne punkty,
- za zadania bądź części zadań oceniane w skali 0-1, punkt przyznaje się wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną,
- jeżeli podane w odpowiedzi informacje (również dodatkowe, które nie wynikają z polecenia w zadaniu) świadczą o zupełnym braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczają udzielonej prawidłowej odpowiedzi, odpowiedź taką należy ocenić na zero punktów,
- w zadaniach zamkniętych nie przyznajemy punktu, jeśli zaznaczono więcej odpowiedzi niż wynika to z polecenia a także jeśli zaznaczono lub wpisano – obok poprawnej (-ych) – także odpowiedź niepoprawną,
- informacje podane w nawiasach kwadratowych mają charakter alternatywny.

Zadanie	Model odpowiedzi			Schemat punktowania	
				Zasady przyznawania punktów	Punkty
1.	D			1 pkt za poprawną odpowiedź	0–1
2.	Kaszubi	mniejszość posługująca się językiem regionalnym	1	1 pkt za dwa poprawnie uzupełnione wiersze tabeli 2 pkt za wszystkie poprawnie uzupełnione wiersze tabeli	0–2
	Niemcy	mniejszość narodowa	7		
	Łemkowie	mniejszość etniczna	5		
3.	A. nepotyzm B. partykularyzm C. klientelizm			1 pkt za dwie poprawnie odpowiedzi 2 pkt za wszystkie poprawne odpowiedzi	0–2
4.	B			1 pkt za poprawną odpowiedź	0–1
5.	Dwie z trzech: - unitarna forma państwa, - decentralizacja władzy publicznej - istnienie samorządu terytorialnego [samorząd terytorialny]			1 pkt za dwie poprawne odpowiedzi	0–1
6.	Nie wymaga kontrasygnaty, gdyż jest to prerogatywa prezydenta			1 pkt za poprawną odpowiedź	0-1

	prezydenta.		i uzasadnienie	
7.	Naczelny Sąd Administracyjny		1 pkt za poprawną odpowiedź	0–1
8.	A. fałsz B. fałsz C. prawda		1 pkt za trzy poprawne odpowiedzi	0–1
9.	A. Ordynacja wyborcza [do Sejmu i Senatu RP] B. Kodeks cywilny		1 pkt za dwie poprawne odpowiedzi	0–1
10.	Powszechna Deklaracja Praw Człowieka		1 pkt za poprawną odpowiedź	0–1
11.	A. Rosja, trasa 3 B. Rumunia, trasa 2 C. Norwegia, trasa 4		1 pkt za dwa poprawnie uzupełnione wiersze tabeli 2 pkt za wszystkie poprawnie uzupełnione wiersze tabeli	0–2
12.	A. 4 B. 2 C. 1 D. 3		1 pkt za poprawne uszeregowanie	0–1
13.		<i>Prezydent RP</i>	<i>Prezes Rady Ministrów RP</i>	1 pkt za dwa poprawnie uzupełnione wiersze tabeli 2 pkt za wszystkie poprawnie uzupełnione wiersze tabeli
	A.	Lech Wałęsa	Hanna Suchocka	
	B.	Aleksander Kwaśniewski	Leszek Miller	
	C.	Aleksander Kwaśniewski	Jerzy Buzek	
14.	A. Armenia B. Azerbejdżan C. Gruzja D. separatystyczne <i>*kolejność zapisów B i C nie jest istotna</i>		po 1 pkt za dwie poprawne odpowiedzi	0–2
15.	A.	problem - pogodzenie wolności i równości [rozwijanie wolności i równości jednocześnie]; rozwiązanie – maksymin, a zatem strategia zagwarantowania sobie możliwie najwyższej z minimalnych wpłat, jakie społeczeństwo oferuje ofiarom nieszczęść i niepowodzeń.	1 pkt za poprawne wskazanie problemu i rozwiązania	0–2
	B.	Sprzeczność z teorią Rawlsa polega na tym, iż anarchizm nie gwarantuje bezpieczeństwa, a komunizm – ogranicza wolności.	1 pkt za poprawne wskazanie dwóch sprzeczności	
16.	A.	Trzy spośród następujących: - brak sukcesów gospodarczych, mimo silnego zaangażowania państwa, w tzw. Krajach Trzeciego Świata; - rewolucja konserwatywna, - szybszy, bardziej efektywny rozwój gospodarki uwolnionej od nadmiernej opiekuńczości państwa - upadek socjalizmu uważanego za alternatywę liberalizmu <i>* Należy przyznać punkty za sformułowania oddające powyższy sens</i>	1 pkt za wskazanie trzech poprawnych czynników	0–2
	B.	- kryzysy gospodarcze - konieczność przeprowadzenia reform <i>* Należy przyznać punkty za sformułowania oddające powyższy sens</i>	1 pkt za wskazanie dwóch poprawnych przypadków	

17.	A.	Trzy z następujących: - żadnego przedmiotu w świecie nie może zidentyfikować jako własny - nie może swobodnie dysponować przedmiotami i oczekiwać od innych, że ich użyją - wszystko jest obiektem pragnienia, a nie czegoś, do czego posiada uprawnienie -nie może postrzegać żadnego składnika rzeczywistości jako związanego z kimkolwiek innym - wobec żadnej rzeczy nie obowiązują pojęcia „uprawnienia” i „posiadania” - świat pozostaje czymś obcym, polem bitwy, której nie można zakończyć - rzeczy tworzą jedynie nieludzką scenografię dla antropomorficznych stosunków między ludźmi <i>* Należy przyznać punkty za sformułowania oddające powyższy sens</i>	1 pkt za wskazanie trzech poprawnych doświadczeń	0–2
	B.	Trzy z następujących: - wpływa na kształtowanie człowieka jako istoty społecznej, - przyczynia się do budowy społeczeństwa - świat przestaje być amorficzną przestrzenią stając się ludzkim domem - postrzeganie świata przez pryzmat uprawnienia, odpowiedzialności i wolności <i>* Należy przyznać punkty za sformułowania oddające powyższy sens</i>	1 pkt za wskazanie trzech poprawnych konsekwencji	
18.	A.	-nie tylko prawa II generacji wymagają pozytywnych działań państwa [prawa I generacji nie są tylko prawami negatywnymi] -gwarancje praw drugiej generacji nie przekraczają możliwości wysoko rozwiniętych i ceniących demokracje państw współczesnego świata	1 pkt za dwa poprawne argumenty	0–2
	B.	Realizacja praw II generacji może przeobrazić się w państwową kuratelę i kontrolę nad obywatelami.	1 pkt za poprawną odpowiedź	
19.	A.	Zniewolenie - przymus, ograniczenie wolności poniżej pewnego minimum. Nie każde ograniczenie jest zniewoleniem; aby zaistniało, sfera wolności musi zostać ograniczona za sprawą innych ludzi [aby było zniewolenie potrzebne jest działanie innego człowieka, który mnie ogranicza] <i>* Należy przyznać punkty za sformułowania oddające powyższy sens</i>	1 pkt za poprawne wskazanie pojęcia i wyjaśnienie	0–2
	B.	Wolność pozytywna oznacza możliwość działania, prawa do czegoś, zaś wolność w rozumieniu negatywnym to sfera wokół jednostki, w którą nikt nie ingeruje. <i>* Należy przyznać punkty za sformułowania oddające powyższy sens</i>	1 pkt za poprawne wskazanie różnicy	
20.	I – treść, II – styl i język, III - kompozycja			0–20
	Zdający:			
Temat 1: Porównaj model państwa liberalnego i socjalnego. Przedstaw ich krytykę z punktu widzenia realizacji funkcji socjalnej i gospodarczej państwa.				
I	A.	Charakteryzuje model państwa liberalnego i socjalnego.	0-4 pkt za	

	<p>Model państwa liberalnego</p> <ul style="list-style-type: none"> - gospodarka powinna być oparta o mechanizmy wolnorynkowe, co najlepiej sprzyja gospodarczej kreatywności i racjonalizuje wszelkie związane z nią koszty - podatki powinny być niskie, co sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości (więcej pieniędzy zostaje w rękach przedsiębiorców, dzięki czemu mogą je inwestować) - realizacja wyrównywania szans powinno się dokonywać poprzez wspieranie instytucji pozarządowych i tworzenie dogodnych rozwiązań dla ich funkcjonowania (idea 1 %), poza tym zamiast pieniędzy powinno się stwarzać warunki dla nowych miejsc pracy - instytucje państwowe powinny stwarzać ludziom warunki do korzystania z należnych im praw, ale człowiek sam powinien dążyć do zapewnienia sobie dobrobytu <p>Model państwa socjalnego, np.</p> <ul style="list-style-type: none"> - państwo przez swoją politykę powinno go stymulować gospodarkę w miejscach stagnacji (interwencjonizm) - podatki powinny być stopniowalne w swojej skali w zależności od wysokości dochodu (to pozwoli osobom mniej zarabiającym na podnoszenie swojego poziomu życia) - struktury państwa powinny aktywnie działać na rzecz niwelowania różnic majątkowych, gdyż mają do tego odpowiednie środki prawne (podatki) i finansowe <ul style="list-style-type: none"> • <i>Należy przyznać punkty za sformułowania oddające powyższy sens oraz inne poprawne merytorycznie cechy charakterystyczne</i> 	<p>charakterystykę modelu państwa liberalnego 0-4 pkt za charakterystykę modelu państwa socjalnego (0–8)</p>	
	<p>B. Dokonuje krytyki modelu państwa liberalnego i socjalnego.</p>	<p>0-4 pkt za krytykę funkcji socjalnej i gospodarczej realizowanej</p>	

	<p>Krytyka państwa liberalnego, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - idea wolnej gospodarki jest formą, która sprzyja upadaniu państwowych przedsiębiorstw i wzrostowi bezrobocia - państwo bazujące na podatku liniowym to finansowanie budżetu poprzez obciążenia dla najuboższych i odwracanie się plecami od swoich biedniejszych obywateli; traci autorytet i nie jest godne szacunku; takie państwo jest niesprawiedliwe, gdyż nie wspiera słabszych - złożenie pomocy osobom biednym i charakteryzujące się niskim statusem majątkowym na barki organizacji pozarządowych sprawia, iż zdane one będą na ich łaskę i zmienność; nie można opierać tego, co wymaga stałego działania na ludzkiej dobroczynności <p>Krytyka państwa socjalnego, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - państwo nakładające na część swoich obywateli różną podatkową daninę, nie traktuje wszystkich tak samo, a zatem łamie zasady równości wobec prawa; bogatsi i tak płacą więcej przy tym samym procencie (podatku liniowym), a wyższy podatek jest dla nich jak kara za pracowitość i kreatywność - wolna gospodarka kierując się ideą zabiegania o własne bogactwo rozwija także bogactwo innych (jeśli się wzbogacę dam pracę innym, a oni wydając w ten sposób zarobione fundusze, wzbogacają innych i tych, których oni zatrudniają); wprowadzając interwencjonizm i zaburzając mechanizm rynkowy państwo krępuje przedsiębiorczość, niszczy racjonalność decyzji gospodarczych – to podnosi koszty - struktury administracyjne są zarządzane nieefektywnie przez co znaczna część pieniędzy przeznaczona dla potrzebujących idzie na obsługę instytucji, które mają im pomagać <p><i>* Należy przyznać punkty za sformułowania oddające powyższy sens oraz inne poprawne merytorycznie uzasadnienia</i></p>	<p>przez państwo socjalne 0-4 pkt za krytykę funkcji socjalnej i gospodarczej realizowanej przez państwo liberalne (0-8)</p>	
	<p>C. Zamieszcza we właściwych kontekstach przykłady z minimum dwóch źródeł.</p>	<p>po 1 pkt za każde wykorzystanie źródła (0-2)</p>	
II	<p>D. Stosuje poprawny język wypowiedzi.</p>	<p>(0-1)</p>	
III	<p>E. Przedstawia treści w sposób przemyślany, spójny i logiczny (właściwa struktura pracy).</p>	<p>(0-1)</p>	
<p>Temat 2: Przedstaw przejawy realizacji równości i wolności we współczesnych państwach demokratycznych. Wyjaśnij, na czym mogą polegać kolizje tych wartości.</p>			

	<p>I</p> <p>A. Charakteryzuje przejawy realizacji wolności i równości we współczesnych państwach.</p> <p>Realizacja wolności, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wolność jest czymś naturalnym, a zatem człowiek ma do niej prawo; - wolność słowa – możliwość wyrażania swoich poglądów, rozwój wolnych mediów, zakaz stosowania przez państwo cenzury prewencyjnej, - wolność zrzeszania się- umożliwia organizowania się obywateli i prowadzenia przez nich różnorodnej działalności. Społeczeństwo w państwie demokratycznym cechuje pluralizm, czego wyrazem jest działanie obywateli w różnych sferach życia i organizacjach (partie polityczne, związki zawodowe , stowarzyszenia) - wolność religii – wolność wyznawania religii według własnego uznania , możliwość uzewnętrzniania swoich przekonań religijnych - jeżeli ludzkie działanie nie szkodzi drugiemu człowiekowi, nikt nie ma prawa go ograniczać <p>Realizacji równości, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - równość wobec prawa – równe traktowanie obywateli, zakaz dyskryminacji przez władze - równość szans - żaden człowiek nie jest winien temu, w jakich rodzi się warunkach, każdy powinien mieć takie same szanse rozwoju, edukacji - równość ekonomiczna – niwelowanie różnic w poziomie życia obywateli, zbyt duże dysproporcje materialne, mogą stanowić podstawę społecznych frustracji i poczucia silnie odczuwanej niesprawiedliwości <p><i>* Należy przyznać punkty za sformułowania oddające powyższy sens oraz inne poprawne merytorycznie przejawy realizacji</i></p>	<p>po 2 pkt za wskazanie przykładu wolności i omówienie jego realizacji (0–6)</p> <p>po 2 pkt za wskazanie przykładu równości i omówienie jego realizacji (0–6)</p> <p>(0-12)</p>	
--	---	---	--

	<p>B. Wyjaśnia kolizje wolności i równości, podając przykłady</p> <p>na rzecz wolności:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wolność słowa może naruszać dobro innych osób - wzrost wolności w zakresie np. prawa pracy może sprawić, że pewne grupy obywateli będą dyskryminowane, bezpieczeństwo socjalne pracownika będzie mniejsze, stanie się stroną zdecydowanie słabszą wobec pracodawcy - zwiększając wolność w zakresie podatkowym (czyli znosząc podatek progresywny) następuje zwiększenie dysproporcji majątkowych <p>na rzecz równości:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wprowadzając parytety w składzie jakichś organów, ogranicza się wolność wyborców, którzy nie mogą wybierać w pełni zgodnie z własnymi preferencjami - wprowadzając podatek progresywny mający służyć redystrybucji dóbr (czyli wyrównywaniu poziomów) ogranicza się wolność lepiej zarabiających, niektórzy mówią o karaniu za kreatywność <p><i>* Należy przyznać punkty za sformułowania oddające powyższy sens oraz inne poprawne merytorycznie przejawy kolizji</i></p>	<p>po 1 pkt za każdy przykład kolizji na rzecz wolności (0-2)</p> <p>po 1 pkt za każdy przykład kolizji na rzecz równości (0-2)</p> <p>(0-4)</p>	
	<p>C. Zamieszcza we właściwych kontekstach przykłady z minimum dwóch źródeł.</p>	<p>po 1 pkt za każde wykorzystanie źródła (0-2)</p>	
II	<p>D. Stosuje poprawny język wypowiedzi.</p>	<p>(0-1)</p>	
III	<p>E. Przedstawia treści w sposób przemyślany, spójny i logiczny (właściwa struktura pracy).</p>	<p>(0-1)</p>	